

1/8

Onkel Toms stuga

Under rubriken Den gamla boken påminde fil. lic. Thure Nyman i går om att det är 100 år sedan Harriet Beecher Stowe gav ut "Onkel Toms stuga". Han påpekar vilken ofantlig betydelse boken fick; sannolikt finns ingen roman som starkare påverkat opinion och handlingar. Det var inte bara i Amerika som boken blev en insats i kampen mot slaveriet; till dess omedelbara följder hörde att en rad ryska godsägare frigjorde sina livegna, och sannolikt har Mrs Stowes skrift spelat en roll för beslutet om livegenskapens avskaffande 1863.

I hr Nymans notis förekommer en uppgift som behöver kompletteras. Det sägs att Mrs Stowe inte hade några aspirationer på att ingripa i utvecklingen, utan endast sökte material för en gripande roman. Det förhåller sig nog snarare tvärtom. "Onkel Toms stuga" hör till

de få exemplen på att en person som eljest inte åstadkommit något betydande genom sin lidelse för en idé drivs att skriva en väsentlig bok. Före "Onkel Toms stuga" hade Mrs Stowe blott skrivit en del korta berättelser och betraktelser. Att hon grep sig an med en roman berodde på att hon, som hon själv skriver, pinades "av ångslan över den grymhet och den orättvisa som vårt folk visade mot slavarna". Hon själv liksom hela hennes familj var sedan länge anhängare av abolitionismen, men den omedelbara anledningen till boken var 1850 års stora kompromiss i slavfrågan; i den ingick en lag som gav förbundsmyndigheterna stora befogenheter i fråga om fasttagandet av förrymda slavar och vars konsekvenser överallt i de fria staterna väckte förbittring. Mrs Stowes syfte belyses också därav att hon försökte skaffa sig allsidiga och säkra uppgifter om negrernas ställning. Hennes direkta erfarenheter inskränkte sig till några besök på plantager i Kentucky — idylliskt skildrade i "Onkel Toms stuga" — och till samtal med förrymda och frigivna slavar. Men hon gick igenom en stor del av litteraturen i negerfrågan, skaffade sig lagar och annat officiellt material och begärde exempelvis av den berömde negerledaren Frederick Douglass upplysningar om hur det gick till på de stora plantagerna. Därför blev hennes roman i det hela någorlunda realistisk, i stor utsträckning byggd på faktiska händelser. Märkligt är framför allt att boken så tydligt riktar sig mot slaveriets som institution, inte mot sydstaternas folk. Den uppenbara svagheten är idealiseringen av negrerna, som är nära nog totalt genomförd.

HERBERT TINGSTEN

12 2/8

Hr Vougt försvaras

av Morgon-Tidningen i anslutning till debatten om försvarets materieförnyelse. Tidningen ger härvid en rad falska uppgifter. Det påstås att några prutningar beträffande annan materiel inte behövt göras med anledning av de nya beställningarna av fältartilleri och luftvärn. Detta är oriktigt; för att pressa in artilleri och luftvärnsmateriel i programmet har det varit nödvändigt att utesluta andra materielposter — ett faktum som tidningen inte rimligen kan vara okunnig om. Vidare uppges att någon fördröjning icke uppstått i förhållande till de militära myndigheternas önskemål och inte heller några luckor i arbetsplanen vid Bofors. Detta är riktigt endast under den förutsättningen att ut-

talandet avser de närmaste månaderna, vilket inte anständigtvis borde vara fallet; räknar man med den totala årsproduktionen, blir Bofors kapacitet på intet sätt utnyttjad.

Vidare upprepas påståendet att oppositionens motionsvis framförda krav på en ökning av beställningarna inte varit av någon betydelse. Uppenbart är i själva verket att försvarsmnistern först efter denna motion vidtagit de åtgärder varom här är fråga. Detta innebär inte att motionens syfte tillgodosetts, ty en fördröjning har redan inträtt som är beklaglig både med hänsyn till behovet av snabba förbättringar och till värdet av att Bofors arbetskapacitet fullt utnyttjas; dessutom avsåg motionen inte att anskaffningen av artilleri och luftvärn skulle gå ut över annan materiel, vilket nu blivit fallet.

2/8

Älska Ukraina

Den 30 juli omtalades i en notis på denna sida att den ukrainske diktaren V. Sosjura tagits i upp-tuktelse i Pravda för en menlös dikt om sin kärlek till Ukraina. Pravda förklarade att dikten inte innehöll någonting "om den mäktiga socialistiska industrin i dagens Ukraina... om Dnjeprkraftverket och... de stora kolchozerna". Av-basningen ledde till att Sosjura gjorde en ödmjuk avbön i en skrivelse till Pravdas redaktion. Några utdrag ur brevet visar hur ryska poeter ber de maktägande om förlåtelse:

"Ukraina har ju tillkämpat sig sin lycka tack vare den broderliga hjälpen av det stora ryska folket och de andra folken i vårt fosterland. Endast tack vare vårt partis och våra folks högt älskade ledare kamrat Stalins ledning har Ukraina blivit sådant som det är. Jag är arbetarklassens son, uppfostrad av kommunistiska partiet — och jag vill ej framställa mig som annan. Detta är för mig som att andas, att se solen. — Förekomsten av en sådan felaktig strof i mina dikter, som skrivits för folket, säger mig att jag måste stärka banden med arbetarmiljön, ur vilken jag härstammar. Jag måste lovsjunga den ännu bättre och uppriktigare än jag gjort tidigare... Detta faktum, att jag som poet givit hela min kraft för att tjäna vårt folk, skrivit många dikter och poem nyttiga för folket, har övertygat mig om att det förgångnas mörka skuggor aldrig skall förgifta det som sprungit fram ur mitt hjärta, som endast slår för folket.

En borgen för detta är den aldrig tidigare skådade uppblomstringen av vårt fosterland, en borgen för detta är den Stalinska ledningen av vårt oövervinnliga Parti.

Kära kamrater!

Jag är eder mycket tacksam för eder rättvisa bolsjevistiska kritik, som går ut på att skoningslöst ut-plåna det förgångnas kvarlevor ur människornas medvetande och som är inställd på att förbättra och ej att förinta."